

**Svaz protifašistických bojovníků – místní organizace Kdyně
1962–1970**

Inventář

EL NAD č.: 583
AP č.: 462

Mgr. Radka Kinkorová
Horšovský Týn 2017

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	7
Seznam použitých pramenů a literatury.....	8

Příloha

Seznam použitých zkratk	9
-------------------------------	---

Inventární seznam.....	10
-------------------------------	-----------

I. Vývoj původce archiválií

Po skončení druhé světové války se političtí vězni, odbojáři a ti, kteří bojovali na válečných frontách, sdružovali ve společných organizacích. Postupně vytvořili několik sdružení: Svaz národní revoluce, Svaz osvobozených politických vězňů a pozůstalých po politických obětech nacismu, Sdružení národního boje za svobodu, Sdružení zahraničních vojáků, Sdružení českých partyzánů, Sdružení účastníků pražského povstání. Pod vlivem Komunistické strany Československa (KSČ) došlo v květnu 1948 ke sloučení jednotlivých organizací v jednu, jež byla pojmenována Svaz bojovníků za svobodu (SBS). Do této organizace se včlenila rovněž Československá obec legionářská sdružující účastníky bojů 1. světové války a fungující již od roku 1921.

Nově koncipovaná asociace měla sdružit všechny bojovníky za národní svobodu v první i druhé světové válce a rovněž pozůstalé po těchto osobách. Stanovy svazu dávaly jeho členům za úkol pečovat o tradici československého boje za svobodu. Svaz měl i nadále podporovat brannost, zachovávat slovanskou vzájemnost, pěstovat svazky se zahraničními spolky účastníků boje proti nacismu, opatrovat odkaz národního boje za svobodu a rovněž hájit zájmy jednotlivých členů. Spolek vyvíjel politickou, kulturní, vědeckou, výchovnou, osvětovou a sociální činnost. Organizoval schůze, přednášky, slavnosti, výstavy, divadelní a filmová představení, zájezdy a jiné kulturní akce, mohl zřizovat spolkové knihovny, čítárny, vydávat časopis, soustřeďovat archivní, literární a dokumentační materiály o činnosti účastníků boje proti nacismu, navazoval a udržoval styky se zahraničními skupinami, mohl podávat návrhy veřejné správě a legislativě. Dále svaz pořádal spolkové sbírky a doplňoval státní péči o opuštěné, nemajetné a nemocné členy, vdovy a sirotky po členech a padlých, poskytoval bezúročný úvěr potřebným, zajišťoval rekreaci pro členy, zastupoval zájmy členů před úřady a inicioval zákonnou úpravu výhod pro své členy.

Členy spolku se mohli stát českoslovenští státní občané, kteří byli účastníky bojů za první světové války v letech 1914–1918 a bojů v rámci územních sporů o hranice Československa v roce 1919 (legionáři ve smyslu zákona č. 462/1919 Sb. zák. a nař.,¹ italská domobrana a dobrovolníci z let 1918–1919 ve smyslu příslušných vládních nařízení) anebo se zúčastnili bojů v řadách Rudé armády do roku 1922. Dále ti, kteří byli osobami činnými v podzemní bojové organizaci nebo osobami politicky činnými v zahraničním boji, v obou případech po dobu tří měsíců nebo po dobu kratší, pokud byli vězněni, internováni, odvečeni; i ti, jež sice nebyli organizováni v bojové skupině, ale vykonali hrdinský čin nebo skutek vážně ohrožující chod válečného hospodářství. Ve kdyňské organizaci se soustředili mj. příslušníci odbojové skupiny Niva, která však od roku 1939 nevyvíjela navenek činnost, ale začala působit především po 5. květnu 1945, kdy organizovala dobrovolníky do vojenského útvaru. Členy SBS se mohli stát i účastníci národního povstání se zbraní v ruce, účastníci pražského povstání, kteří se v době od 5. do 8. května 1945 účastnili ozbrojených bojů nebo vykonávali pomocné vojenské úkoly. Rovněž ti, kteří byli v době od 21. května 1938 do 4. května 1945 omezeni na osobní svobodě vězněním, internováním, odvečením pro bojovou nebo politickou činnost nebo z důvodů politické, národní, rasové nebo náboženské persekuce, trvalo-li omezení tři měsíce nebo dobu kratší, pokud došlo k újmě na zdraví. Členy svazu se stávali příslušníci československých zahraničních vojsk, partyzánských útvarů, mezinárodních brigád a španělské republikánské armády nebo českoslovenští státní občané, kteří konali mezi 30. zářím 1938 a 9. květnem 1945 vojenskou službu v některé ze spojeneckých armád. Do svazu vstupovali rovněž pozůstalí po výše uvedených osobách, a to i tehdy, pokud zemřela po 5. květnu 1945, vždy však jen jediný rodinný příslušník (manžel nebo manželka, děti, osvojenci, druh nebo družka, rodiče a sourozenci). Čestným členem in memoriam byl každý padlý nebo umučený účastník prvního nebo druhého boje za svobodu.

---

¹ Zákon č. 462/1919 Sb. zák. a nař., o propůjčování míst legionářům.

Po sloučení organizací do Svazu bojovníků za svobodu v celostátním měřítku následovalo slučování těchto spolků i na místní úrovni.

Místní jednota Svazu bojovníků za svobodu ve Kdyni byla ustavena 28. října 1948.² Jednotu bylo možné ustavit v každé obci, kde se sdružilo alespoň dvacet členů. Jednota také mohla se souhlasem ústředního výboru SBS působit pro několik obcí, jak tomu bylo i v případě té kdyňské, jejíž obvod byl vymezen obcemi: Běhařov, Branišov, Brnířov, Brůdek, Buková, Černíkov, Dlažov, Dobříkov, Hájek, Hluboká, Hyršov, Chalupy, Chodská Lhota, Kdyně, Kout na Šumavě, Libkov, Loučim, Maxov, Mezholezy, Miletice, Myslív, Němčice, Nová Ves, Pláně, Pocinovice, Prapořiště, Rudoltice, Slavíkovice, Smržovice, Spoustov, Sruby, Starec, Studánky, Šprymberk, Úboč, Únějovice, Úsilov, Vílov, Všepadly a Všeruby. Jednotu spravovala valná hromada, členská schůze, výbor jednoty a předsednictvo jednoty. Valná hromada představovala nejvyšší správní orgán jednoty, posuzovala a schvalovala činnost výboru jednoty a volila členy výboru. Valná hromada dále sledovala hospodaření, projednávala a schvalovala rozpočet a výroční účty jednoty. Na valných hromadách volila své zástupce do vyšších orgánů svazu. Členské schůze se měly svolávat alespoň jednou za dva měsíce, na nich funkcionáři podávali zprávy o činnosti, projednávali běžné věci týkající se členů jednoty a také usnesení výboru jednoty. Místní jednota ve Kdyni však v prvním desetiletí své existence nebyla příliš aktivní. Podle sdělení v žádosti o schválení nových členů výboru z dubna 1951 kdyňská organizace celý předchozí rok nevyvíjela žádnou činnost. Tehdy se stal jejím předsedou Karel Strnad, místopředsedou Jan Váchal a jednatelem Oldřich Smolík. Ani v příštích letech se však její aktivita nezvýšila, takže v roce 1955 svolal její členskou schůzi okresní výbor SPB (Svazu protifašistických bojovníků) v Domažlicích, aby se opět konstituovala. Obnovenému výboru předsedal Josef Kiefman, místopředsedou byl František Hynčík a jednatelkou Hedvika Burdová.³

Výkonným orgánem jednoty byl výbor místní jednoty, jenž vybíral členské příspěvky od členů jednoty a podle hospodářského řádu vydaného ústředním výborem SBS odváděl příslušné podíly tomuto ústředí, přijímal podle prověřovacího řádu nové členy na základě vyplněných a doložených členských přihlášek. Prověřovací řád určoval ustavení prověřovacích komisí, které prověřovaly činnost jednotlivců a skupin do 9. května 1945 a měly zajistit to, aby za člena SBS byla přijata pouze osoba, jež vyhovovala plně podmínkám stanov. V případě negativní revize již dříve přijatých členů prověřovací komise podávaly výboru jednoty návrhy na zrušení členství u těchto členů. Výbor jednoty mohl dále vylučovat členy pro hrubé porušení členských povinností podle disciplinárního řádu a ohlašoval přerušení nebo zrušení členství (úmrtí, vystoupení ze spolku) ústřednímu výboru. Výbor jednoty připravoval návrhy pro valnou hromadu a členské schůze, vysílal zástupce na krajské a okresní konference, spravoval jmění a fondy, schvaloval pokladní zprávu, sestavoval rozpočet na další rok a výroční účty jednoty předkládal valné hromadě. Stanovy jednoty ukládaly, aby byl její výbor v kontaktu s místním akčním výborem Národní fronty (MAV NF) a místním národním výborem a dále s okresním a krajským orgánem Svazu bojovníků za svobodu, jimž předával zprávy o činnosti jednoty, o organizačních a členských záležitostech a přijímal od nich instrukce pro činnost jednoty. Vzhledem k tomu, že ani MAV NF ve Kdyni nefungoval zcela bez problémů, nedařila se tedy zcela ani spolupráce SBS s ním či dalšími organizacemi sjednocenými v rámci NF.⁴ Výbor volil ze svého středu předsednictvo, a sice

² Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně (dále SOkA Domažlice). *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, karton č. 20, místní akční výbor NF Kdyně, průvodní dopis jednoty SBS k (nedochovanému) seznamu členů, 1948–1951.

³ SOkA Domažlice. fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, karton č. 20, místní akční výbor NF Kdyně, seznam členů výboru 1955, 1948–1951, tamtéž, archivní fond *Český svaz protifašistických bojovníků – okresní výbor Domažlice, zápisy ze schůzí Kdyně*, neinv.

⁴ SOkA Domažlice. fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, karton č. 20, místní akční výbor NF Kdyně, žádost o schválení nových členů výboru z dubna 1951, 1948–1951.

místopředsedu, jednatele, pokladníka, zapisovatele, matrikáře a referenty. Ve Kdyni je již v listopadu 1948 doložen disciplinární referent a referent branné moci. V polovině šedesátých let i agitačně propagační referent, sociální referent, knižní referent a budovatelský referent a v roce 1962 navíc ještě zemědělský referent a archivář. V roce 1962 byl již předsedou místní organizace SPB František Hubáček a byl jím až roku 1990.

Výbor jednoty se podle stanov měl scházet k řádným schůzím vždy jednou za měsíc. Předsednictvo jednoty se mělo scházet jedenkrát za čtrnáct dní a provádět úkoly, kterými jej pověřil výbor jednoty, svolávat výbor a připravovat pro něj zprávy a návrhy a stanovovat program jednání, zároveň mělo vyřizovat nejnnutnější organizační věci týkající se obvodu působnosti jednoty a podávat o nich zprávy výboru. Na výborových schůzích se zpracovávaly kandidátky a jejich návrhy pak schvaloval okresní akční výbor Národní fronty (OAV NF), členové SBS se delegovali do různých komisí a aktivů, agitovalo se k získávání nových členů do jiných složek NF. Důležitou součástí jednání byla kontrola vybírání členských příspěvků, získávání členů pro odběr svazového periodika Hlas revoluce a závazky k odpracování brigádnických hodin a ke sběru určitého množství odpadových surovin.

Na celostátní konferenci konané ve dnech 17. a 18. listopadu 1951 došlo ke sloučení českého Svazu bojovníků za svobodu se slovenským svazem do jediné organizace působící v rámci celé Československé republiky a nazvané Svaz protifašistických bojovníků (SPB).

Zasedání ÚV SPB konané 22. června 1957 v Praze rozhodlo o ustavení dokumentárních komisí v krajích, které se soustředily na shromažďování dokumentace. Soustředění archivního a muzejního materiálu z druhého národního odboje bylo ostatně zahájeno již záhy po skončení války a odváženo do Památníku osvobození v Husově ulici v Praze, a to na základě porad zástupců ministerstev, kulturních institucí a organizací sdružujících účastníky prvního a druhého odboje.⁵

V říjnu 1962 došlo ke změně označení místních jednot SPB na místní organizace SPB, od roku 1969 v souvislosti s federalizací státu se svaz přejmenoval na Český svaz protifašistických bojovníků (ČSPB) a v roce 1974 se z místních organizací staly základní organizace ČSPB.

V roce 1990 byla organizace přejmenována na Český svaz bojovníků za svobodu (ČSBS). V průběhu devadesátých let byly postupně změněny stanovy tak, že členem nemohou být nejen příslušníci bývalých fašistických organizací, ale ani bývalí členové státní bezpečnosti. Protože se ČSPB v očích odpůrců komunistického režimu zdiskreditoval svojí prokomunistickou a prosocialistickou orientací a spornou personální politikou (šlo především o vylučování některých účastníků protinacistického odboje s antikomunistickými postoji), řada příslušníků protinacistického odboje jej odmítala. V roce 1990 kdyňská organizace čítala 12 členů. Na schůzi předsednictva OV ČSBS Domažlice konané dne 18. července 1990 zazněla úvaha o sloučení několika základních organizací, protože jejich členská základna vykazovala vysoký věkový průměr a některé organizace nebyly schopny sestavit výbor. K takovým patřila základní organizace ve Kdyni. Nicméně se o kdyňské organizaci na schůzích OV ČSBS Domažlice dále nejednalo, ale ze zprávy okresní konference ze 17. března 1995 vyplývá, že na domažlickém okrese bylo činných osm základních organizací ČSBS, ale kdyňská mezi nimi již uvedena nebyla.⁶ Základní organizace ČSBS Kdyně tedy zanikla mezi lety 1990–1995.

Z dochovaného archivního materiálu není zřejmé, kde se nacházelo sídlo organizace.

⁵ Soustředění archivního a muzejního materiálu, *Hlas osvobozených : týdeník Svazu osvobozených politických vězňů*, 1945, ročník 1, č. 5 (3. 8.), nestr.

⁶ SOkA Domažlice, fond *Český svaz protifašistických bojovníků – okresní výbor Domažlice*, karton č. 4, schůze předsednictva OV, neinv.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiválie kdyňské místní organizace Svazu protifašistických bojovníků předal do archivu 1. června 1971 její tehdejší jednatel Antonín Přenosil, Kdyně č. 33 (číslo přírůstku 6/1971). Žádné další předání se již neuskutečnilo. V roce 2016 se zpracovatelka archivního fondu dotazovala na Městském úřadu ve Kdyni a na Okresním výboru Českého svazu bojovníků za svobodu Domažlice po případných dalších dokumentech o činnosti organizace po roce 1970, ovšem s negativním výsledkem.

O ukládání spisů u původce se nedochoval žádný doklad. Organizace měla k dispozici Spisový a skartační plán pro vyřazování písemností organizací a sekretariátu Svazu protifašistických bojovníků, který je součástí Směrnice pro vyřazování (skartaci) písemností Svazu protifašistických bojovníků z 8. prosince 1959, platné od 1. ledna 1960, podle něhož měl v místních jednotách dokumenty opatřovat skartačními znaky předseda nebo jednatel výboru. Dochované archiválie však nenesou známky aplikace tohoto předpisu. Pouze na části archiválií, které pocházejí z let 1962–1966, jsou v pravém horním rohu poznamenávána čísla jednací. Předpokládáme tedy existenci podacího deníku, avšak ten se nedochoval. Rovněž předpokládáme, že organizace vedla evidenci svých členů, ani ta se však nedochovala. Archivní fond obsahuje z této agendy pouze korespondenci týkající se zpracování evidence, odhlašování členů, zasílání kartotéčních lístků apod. Badatel nenajde ani zápisy ze schůzí, nelze však jednoznačně rozhodnout, zda byly vůbec vedeny.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Svaz protifašistických bojovníků – místní organizace Kdyně obsahuje archiválie pocházející z let 1962–1970.

Název archivního fondu byl vybrán podle názvu původce z doby, z níž se dochovala převážná část archiválií.⁷

Dochovaly se pouze spisy, ty zpracovatelka uspořádala do věcných skupin na základě Spisového a skartačního plánu pro vyřazování písemností organizací a sekretariátu Svazu protifašistických bojovníků, který je součástí Směrnice pro vyřazování (skartaci) písemností Svazu protifašistických bojovníků z 8. prosince 1959, platné od 1. ledna 1960. Tento spisový a skartační plán člení dokumenty do následujících agend:

sekretariát předsedy (mj. pokyny, směrnice, prohlášení a usnesení orgánů KSČ, NF, SPB zasílané na vědomí; zápisy ze schůzí předsednictva a výborů, okresní konference, styk a spolupráce s ostatními orgány NF); zvláštní úkoly (např. návrhy na vyznamenání odbojářů, přihlášky členů, seznamy odbojových skupin aj.); právní a osobní agenda (evidence zaměstnanců, poradenská a intervenční služba, odškodnění); zahraniční styky; agitačně propagační oddělení (mj. dokumenty, materiály a propagace výstav, dokumentární vzpomínky); sociální oddělení (mj. pomoc členům při jednání s úřady); organizační oddělení (zápisy o průběhu akcí, hmotné zabezpečení, revize).

V inventarizovaném archivním fondu se však nacházejí pouze některé z těchto věcných skupin, neboť archiválie se pravděpodobně nedochovaly v úplnosti a navíc místní pobočka nevykonávala činnost ve všech shora uvedených agendách. Rovněž před rokem 1955 její činnost na čas téměř ustala (viz kapitola I).

Po formální stránce je inventář zpracován podle metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006–0767/2010 a jeho dodatku č. j. SOAP/006–1300/2014 a dále podle metodického návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby ministerstva vnitra č. j. MV–46913/AS–1/AS–2013.

⁷ V roce 1969 došlo k přejmenování na Česká svaz protifašistických bojovníků..

Během pořádání nebyly vyřazeny žádné archiválie. Jazykem archiválií je čeština. Fyzický stav archivního fondu je nepoškozený

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Inventarizovaný archivní fond vznikl z činnosti kdyňské organizace Svazu protifašistických bojovníků. Archiválie dokumentují pouze období let 1962–1970, a to ještě velmi zlomkovitě. Nicméně i dochovaný fragment archiválií dovoluje částečně rekonstruovat činnost organizace. Ta spočívala v dokumentování odboje, spolčování členů, pomoci členům v sociálních otázkách a v osvětě, v jejímž rámci se pořádaly vzpomínkové akce, oslavy, besedy apod.

Při studiu dějin kdyňské organizace bude třeba využít i další archiválie nacházející se např. v archivních fondech Český svaz protifašistických bojovníků – okresní výbor Domažlice (zde mj. životopisy a příběhy rovněž členů kdyňské organizace), Národní fronta – okresní výbor Domažlice, Městský národní výbor Kdyně a Svaz protifašistických bojovníků – krajský výbor Plzeň (tento ve Státním oblastním archivu v Plzni).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Svaz protifašistických bojovníků – místní organizace Kdyně uspořádala a archivní pomůcku zpracovala v roce 2016 Mgr. Radka Kinkorová.

V Horšovském Týně dne 25. 7. 2017

Mgr. Radka Kinkorová

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně (dále jen SOkA Domažlice),
fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice

SOkA Domažlice, fond Český svaz protifašistických bojovníků – okresní výbor Domažlice.

SOkA Domažlice, fond Městský národní výbor Kdyně.

Literatura

MACHATKOVÁ, Raisa – KŘEŠŤAN, Jiří. Pořádání spolkových archivů. *Archivní časopis*,
2005, roč. 55, s. 1–25.

Příloha: Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
ČSBS	Český svaz bojovníků za svobodu
ČSPB	Český svaz protifašistických bojovníků
EL	evidenční list
evid. jedn.	evidenční jednotka
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV	místní akční výbor
MěNV	městský národní výbor
MO	místní odbor
NAD	Národní archivní dědictví
NF	Národní fronta
OAV	okresní akční výbor
ONV	okresní národní výbor
OSN	Organizace spojených národů
OV	okresní výbor
Sb. zák. a nař.	Sbírka zákonů a nařízení
SBS	Svaz bojovníků za svobodu
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
SPB	Svaz protifašistických bojovníků
ÚV	ústřední výbor

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

Spisy

Sekretariát předsedy

1	Pokyny, směrnice a usnesení okresního a krajského výboru organizace	1962–1970	kar 1
2	Členské schůze (seznamy členů výboru zvolených na výročních členských schůzích, koncepty výborových a členských schůzí 1962, pozvánky na schůze, prezenční listiny, zprávy o průběhu schůzí)	1962–1970	kar 1
3	Plány práce	1962–1970	kar 1
4	Zprávy o činnosti	1962–1970	kar 1
5	Spolupráce s MěNV Kdyně, s ONV Domažlice, organizacemi Národní fronty a dalšími (Sdružení zahraničních vojáků v Domažlicích, Posádková správa Kdyně, vojenský útvar ve Kdyni)	1962–1970	kar 1
6	Soutěže místních jednot	1962–1963	kar 1

Zvláštní úkoly

7	Evidence členů, členové výboru	1962–1970	kar 1
8	Vyznamenání, návrhy na vyznamenání	1962–1970	kar 1

Agitačně propagační oddělení

9	Propagační akce (Mezinárodní pamětní dny odboje, Týden boje proti fašismu, vzpomínkové akce, osvětová činnost, besedy, nástiny projevů, rezoluce k výboru pro lidská práva OSN, protest za osvobození španělského vlastence Juliána Grimaua)	1962–1970	kar 1
10	Dokumentace (zprávy pro dokumentační komisi: Jiří Jakub Šmíd, V. Heidler, Niva; evidence bývalých terezínských vězňů)	1965–1970	kar 1
11	Brigádnická činnost	1965	kar 1

Sociální oddělení

12	Pomoc členům v sociálních záležitostech (důchody, léčebná a lázeňská péče)	1964–1970	kar 1
----	--	-----------	-------

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

Tisková dokumentace

13	Tisky (Zprávy předsednictva ÚV SPB, Tiskové zprávy SPB, Na pomoc referentům, Terezín 1966, Protokol I. sjezdu ČSPB, Funkcionář 1969, Hlas revoluce ze 7. 11. 1969)	1962–1969	kar 1
----	---	-----------	-------

Název archivní pomůcky:	Svaz protifašistických bojovníků – místní organizace Kdyně
Značka archivního fondu:	SPB – MO Kdyně
Časové rozmezí:	1962–1970
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 karton)
Počet inventárních jednotek:	13
Rozsah v bm:	0,11
Stav ke dni:	25. 7. 2017
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Radka Kinkorová
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Radka Kinkorová
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 25. 7. 2017 čj. SOAP/010-0464/2017